

Sportveldbeheerder en greenkeeper in één

Aanleg van een kunstgrasveld bij voetbalclub DHC

De gemeente Delft heeft de touwtjes strak in handen bij het beheer van de buitensportaccommodaties. Ze besteedt weinig uit, gaat met haar tijd mee en overlegt voortdurend met haar verenigingen. Dat het gemeentelijk beheerdersapparaat gesmeerd loopt, blijkt uit het terugdraaien van sommige privatiseringsprojecten en teruggave van veldonderhoud aan de gemeente. Zelfs de plaatselijke golfvereniging laat aanleg en onderhoud van de golfbaan aan haar over, wat sportveldbeheerder Gijs Sloos omdoopt tot niet alleen sportveldbeheerder, maar ook greenkeeper. "Ik weet zo onderhand genoeg van groen en gras af om niet alleen sportvelden, maar ook een golfbaan te onderhouden", aldus Sloos.

Auteur: Karlijn Raats

Hagenees Gijs Sloos (61) begon zijn groene carrière na de Middelbare Tuinbouwschool in Nijmegen als hovenier bij zijn thuisgemeente. In 1974 maakte hij de overstap naar het plantsoenengroen van de gemeente Delft. Negentien jaar later kwamen daar sportvelden onder zijn toezicht. "Voor de meesten die in het groen wer-

Gijs Sloos: "Het Akam-veld had een korte pol had en als de bal stuitte, sprong het rubber wat op. De spelers vonden dat niet zo in de buurt komen van het ervaren van echt gras. De keuze maakten zij volgens mij dus op basis van hun emotie."

ken, is hun baan een gevoelskwesitie, die hebben een voorliefde voor groen, of dat nu het gras van sportvelden is, of bomen en beplanting betreft. Ik werkte tijdens mijn studietijd in de vakanties al bij hoveniersbedrijven en plantenkwekerijen om een zakcentje bij te verdienen", vertelt de sportveldbeheerder. Hij vervolgt: "Nu ben ik teamleider bij het Sportbedrijf, zo heet de afdeling beheer van buitenaccommodaties. Hieronder valt toezicht en onderhoud en beheer van een kinderboerderij, een waterspeeltuin - dat is een speeltuin met een kreek en een kabelbaan over het water en diverse speelobjecten - vier bewaakte speeltuinen, een aantal geprivatiseerde parken, waarover we alleen toezicht hoeven te houden zoals bij de rugby en korfbal, en een heleboel sportvelden. Dat zijn 26 voetbalvelden waarvan tien kunstgrasvelden, een honk en softbalveld, een atletiekbaan, een 9-holes golfbaan, een jeu de boulesbaantje en twee handbalvelden. Voor de sportvelden heb ik negen medewerkers en voor de overige werkzaamheden zeven."

Slidings trappen

Wat zijn de werkzaamheden en wat wordt uitgevoerd? "Wekelijks herstel van velden, het zogenoemde slidings trappen, maaien, kanten steken, bijmaaien, rollen en prikken, slepen, beluchten verticuteren, bezanden, beregenen, bemesten en onderhoud van omliggend groen doen we zelf.

Het jaarlijkse grote onderhoud, doorzaaien en vertidrainen besteden we uit, want daar hebben we het materieel niet voor, dat is te duur voor een gemeente om aan te schaffen." Sloos is geen voorstander van privatisering van het onderhoud door verenigingen. "Hier en daar verzorgen verenigingen wel het onderhoud van de velden, maar deze liggen er niet optimaal bij. Wij trappen wekelijks de slidings en plegen andere herstelschade als eerste op de maandagochtend, omdat dat voor een groot deel de kwaliteit van je veld bepaalt. Clubs doen dat vaak helemaal niet, of niet zo nauwkeurig. Een aantal voetbalvelden, die voorheen geprivatiseerd waren, hebben wij op deze manier weer in ons beheer gekregen." Toch zit Sloos ook vaak binnen. "Voor 50 tot 60 procent doe ik binnenwerk, zoals het opstellen van onderhoudsplannen en financiële administratie zoals budgetbewaking, P&O ziekteverzuim, ontwikkelingsgesprekken e.d. financiële taken zoals budgetbewaking en betalen van rekeningen, contacten met aannemers en leveranciers, het schrijven van beleidsondersteunende stukken, Ook heb ik tijdens de aanbestedingsprocedure van de kunstgrasvelden alle technische informatie en kwaliteitseisen schriftelijk aangeleverd."

Trendhopper

De sportvelden van Delft zijn verdeeld over een aantal lokaties, maar de meeste velden lig-

gen bij elkaar op een groot sportcomplex "de Brasserskade, met onder andere met oud-eredivisieclub en amateurkampioen van Nederland, voetbalvereniging DHC. "Vanaf 1994 is de gemeente begonnen met de aanleg van zes Desso Grassmastervelden, die hebben we in fases tot 1997 aangelegd. Die velden bespaarden de gemeente een hoop ruimte. Waar vroeger een aantal natuurgrasvelden lagen, staan nu gebouwen. Het aantal speeluren konden we namelijk inzetten op een beperkter aantal velden." De Desso-velden maakten in Sloos' optiek hun belofte qua goedkoop onderhoud niet helemaal waar. "Ze werden verkocht onder het verkoopargument 'weinig onderhoud' en we hielden ons aan het bijgeleverde onderhoudsschema. Resultaat daarvan was echter dat de topklaag van onze wetra-velden na twee jaar begon te vervetten en na een regenbui werden ze afgekeurd. Na een bezoek bij de heer B van den Bos van de gemeente Rotterdam, die bij wijze van proef een grassmasterveld met de Fieldtopmaker had behandeld, zijn we de velden om de twee jaar ook zo gaan behandelen, om de vervette topklaag er iedere keer af te halen. Omdat dit goed was bevallen zijn we ook natuurgrasvelden licht met de Fieldtopmaker gaan behandelen, vervolgens te bezanden en door te zaaien met SV7. Zodoende raakte we het straatgras kwijt en behielden we

het Engels raaigras. We zorgden dan, in overleg met de verenigingen dat de grasmat minimaal 13 weken niet werden bespeeld om hem rust te geven en het gras de kans te geven om een redelijke grasmat te vormen. Zo wilde de gemeente geld besparen door grote renovaties, zoals veldvervanging, uit te stellen." De gemeente Delft houdt de trends nauwlettend bij. In 2000 schafte de gemeente de toen nieuwe SoccerGrass-velden van Desso aan, later volgde

Gelijmde stukken kunstgrasveld DHC. De matten liggen aan een zijde op een lijmschijf.

de overstap naar verschillende kunstgrasvelden. "SoccerGrass-voetbalvelden waren de eerste rubber-infill velden, die er nog niet echt als grasvelden uitzagen, maar een beetje zwart/groen. In 2001 kregen we ons eerste gefibrilleerde kunstgras voetbalveld van Edelgrass." De ontwikkeling op kunstgrasgebied verschoof van het 'gefibrilleerde' gras, dat tot hele dunne sprietjes losgespeeld kan worden, naar een combinatie van gefibrilleerde en 'monofiele' -al van zichzelf hele dunne- grassprietjes naar alleen monofiele vezels. Sloos: "We hebben een aantal monofiel-gefibrilleerde velden door Grontmij laten aanleggen. De zes kunstgrasvelden van Ceelen Sport Constructies, die we nu aanleggen hebben alleen nog monofilamenten."

Balletje trappen

Volgens de ISA Sport-norm moeten de kunstgrasvoetbalvelden voldoen aan eisen op het gebied van onder meer demping en balstuit. Hebben spelers ooit geklaagd over de kunstgras voetbalvelden? "In 2000 zeiden vooral sportveldbeheerders wel eens tegen me dat ze de velden een beetje te hard vonden en klaagde een enkeling over branderig gevoel tijdens slidingen", zegt Sloos. "Maar misschien was het gewoon even wennen voor ze. Nu hoor ik namelijk nooit meer klachten. We hebben in november vorig jaar voor de huidige aanleg van de kunstgrasvelden ook een gedegen selectieprocedure gevolgd bij de aanschaf van de kunstgras voetbalvelden. We maakten een aanbestedingsdocument en nodigden daarop vier leveranciers van kunstgrasvelden

uit. Daarna hebben we met alle betrokken verenigingen een rondje gemaakt langs de velden van die leveranciers. Iedere vereniging nam daarbij wat spelers mee, de excursiegroep was een busje vol mensen. De spelers mochten een balletje trappen op al die velden. Wij als gemeente maakten vervolgens een keuze voor een veld op technische details als vezelsoort, invulling en dergelijke, de prijs, het bijgevoegde onderhoudscontract, algemene indruk van de aanbieding. Maar daarnaast vroegen we naar de voorkeur van de clubs, want die mochten ook een top vier maken, gebaseerd op dingen als wendbaarheid, demping, balrol, balstuit en sliding. Wij hadden een leverancier op de eerste plaats staan, maar die hadden de verenigingen op de derde plaats staan. We hebben uiteindelijk in december vorig jaar de leverancier in de arm genomen die de verenigingen op de eerste plaats hadden staan: Ceelen, ofwel CSC Sport. Je kunt dus wel kijken naar wie in theorie de beste technische eigenschappen aan een veld levert, maar de speelervaring van spelers in de praktijk is toch het belangrijkste." Sloos is dus minder strak gericht op vastgelegde percentages van technische normen. "De meeste leveranciers zorgen natuurlijk wel dat ze aan de vastgestelde isa-normen voldoen. Maar het rubber slijt en wordt harder, na zeven jaar is de demping weg, dan daalt dat percentage van 50 procent naar 40 procent. Maar spelers wennen eraan en ik hoor geen klachten over blessures, ondanks intensief gebruik van de velden door verenigingen, een voetbalschool, KNVB selecties en andere scholen."

De aanleg van twee kunstgrasvelden

Komen de oudere kunstgrasvelden dan wel goed door KNVB-keuringen heen? "We hebben onlangs een keuring gehad voor een veld dat we in 2000 tot 2001 hebben aangelegd. Het haalde geen enkele norm meer, maar we kregen gewoon het advies er iets meer rubbergranulaat in te gooien en wat vaker te vegen en met de kriebeleg het rubber los te houden. Maar deze afkeuring was gemakkelijk te voorkomen geweest. De leverancier had geadviseerd twee keer per maand te vegen, terwijl twee keer per week goed bleek te zijn. Zo moesten we ons onderhoud ook bij de Desso-grassmastervelden aanpassen. We gingen er op advies van de leverancier bij die velden vanuit dat het onderhoud duizenden euro goedkoper zou zijn, maar het blijkt even intensief te zijn als bij natuurgrasvelden. Wat betreft weersomstandigheden zijn al deze velden natuurlijk wel efficiënter." Delft koos voor SBR rubber-infill bij haar kunst-

grasvelden. "Dat klopt. We hadden aanvankelijk de keuze uit TPE, EPDM en SBR. EPDM sloten we al vrij snel uit, omdat ultraviolette zonnestralen hier invloed op zouden hebben, zodat de infill over een aantal jaren hard zou zijn. Maar daarna hebben we Joeke de Jong van de KNVB om raad gevraagd, omdat de milieudiscussie rond SBR nog speelde. Die adviseerde ons om SBR-rubber nog niet af te schrijven. TPE wordt altijd toegepast bij Akam-velden van Arcadis. Die velden hebben minder TPE nodig omdat de infill-laag meer dan de helft dunner is dan de infill-laag bij een gewoon kunstgrasveld. TPE is daarbij een duur materiaal, veel duurder dan SBR-rubber. Dat is niet erg als de infill-laag toch niet diep is, maar wij zouden bij onze gewone kunstgrasvelden twee ton extra kwijt zijn als we alles met TPE hadden gevuld." Waarom kozen jullie dan geen Akam-veld toen die milieudiscussie nog speelde? "Tijdens de

aanbestedingsprocedure gingen we zoals gezegd met de verenigingen langs de leveranciers, zo ook langs een veld van Arcadis. Maar dat lag er op dat moment bij als een zojuist bezand veld. Daarentegen testten de spelers ook een gewoon kunstgrasveld bij de IJsselmeervogels in Spakenburg en dat veld zag er toevallig heel gelikt uit. Het liep lekker, zeiden ze en de bal stuitte was goed. Verschil met het Akam-veld was ook dat die een korte pool had en als de bal stuitte, sprong het rubber wat op. De spelers vonden dat niet zo in de buurt komen van het ervaren van echt gras. De keuze maakten zij, volgens mij, dus op basis van hun emotie."

Golfen op een voetbalveld

De sportveldbeheerder heeft ook iets unieks in zijn beheer: een 9-holes golfbaan, van de vereniging Concordia. Eerst was het beheer ervan in private handen, totdat de vereniging dat stokje

doorgaf aan de gemeente. En met goed gevolg, want de vereniging is nu een stuk tevredener over de baan dan voorheen. We gaan een kijkje nemen. "Vroeger speelden de golfers over een terrein dat bestond uit drieënehalf voetbalvelden. Door de jaren heen hebben we als gemeente geld vrij kunnen maken om gezamenlijk met Concordia de helft om te bouwen tot een golfterrein met bunkers en aantrekkelijkere greens. Door de aanleg van de zes nieuwe kunstgrasvelden is een hoop grond vrijgekomen. Daarmee hebben we het tweede deel van de golfbaan aangepakt. Met het zand hebben we bunkers, greens en heuveltjes aangelegd. De baan is kort geleden ingezaaid, dus de golfers hebben we even noodtees en wintergreens gegeven op een aangrenzend voetbalveld." Staan golfers niet vreemd te kijken als ze hier komen en hun bal diagonaal over een voetbalveld moeten slaan? "Sommigen wel, maar de vaste groep en oudere spelers niet. Die waren van vroeger uit gewend om op dit van oorsprong voetbalveldenterrein te golfen." Is het een serieuze baan? "Ja hoor, de baan is gemaakt volgens het ontwerp van de befaamde baanarchitect Jol en spelers kunnen hier hun GVB halen. De vereniging heeft ook echte vrouwenspeeldagen en mannspeeldagen. Eigenlijk is alles net als bij andere banen. Het is wel een laagdrempelige golfvereniging, met een lage contributie en waar veelal mensen komen spelen met een hoge handicap." Sloos heeft drie medewerkers die het afgelopen jaar de cursus greenkeeper met succes hebben gevolgd. We onderhouden echter al een paar jaar de golfbaan. "Als sportveldbeheerder heb

Kunstgrasvelden van Grontmij: een combinatie van 'gefibrilleerde' en 'monofiele' grasvezels.

je voldoende verstand van groen om ook golfbanen te onderhouden, ik lees vakbladen zoals de Greenkeeper en de Fieldmanager en bezoek praktijkdagen. Daar ontmoet ik veel mensen uit de markt en blijf zo op de hoogte van alle ontwikkelingen. Dat is ook nodig, want onze gemeente heeft sinds 1995 een onkruidvrij beleid voor groenonderhoud, met slechts een klein beetje dispensatie voor greens. Ook de velden worden heel plaatselijk tegen tweezaadlobigen gespoten. Op de (half)verharding gebeurt dit via branden. Gelukkig hebben we weinig last van onkruid. Wel van varkensgras, dat verwijderen

we met de weedeeg. Ook onderhoud ik zo stevig mogelijk contact met leveranciers, zodat ik het snel hoor wanneer er een nieuwe machine op de markt is. Ik heb wel een opvolger: Theo Roeling, die is nu werkmeester en heeft de greenkeeperscursus gevolgd. We willen hem ook opgeven voor de hoofdgreenkeeperscursus."

Delftse trots

Tot slot laat Sloos zijn trots zien: het stadion van voormalige hoofdklasser DHC, waarvan het onderhoud niet in handen van de gemeente ligt. De reden dat Sloos het echter laat zien: "Ik las in een vorige Fieldmanager over de renovatie van het Baronie-stadion in Breda en toen dacht ik: eigenlijk heeft Delft ook zo'n mooi gelegen en sfeerful stadion. Daar ben ik best een beetje trots op." We zien hoe een man of acht bezig is de losse lappen kunstgrasmat uit te rollen." Sloos wijst de lijmrand aan. "Op deze strip over de zijlengte van een stuk grasmat komt straks lijm en dan leggen ze de andere mat op die strip. Daarna gooien ze er veel zand in, zodat de mat stabiel blijft liggen en niet gaat verschuiven. Daar bovenop komt het rubbergranulaat." Ook dit stadion heeft oude stenen staantribunes. Die blijven echter, in tegenstelling tot het weggehaalde stukje historie bij de Baronie. Sloos heeft gelijk, het is een mooi stadion. Hopelijk spoort de nieuwe grasmat de voetballers aan tot goede prestaties, die hen weer naar het oude hoofdklassenniveau terugvoert.

Bunkerzand uit aanleg kunstgrasveld. Met de grond die is vrijgekomen door de aanleg van de kunstgrasvelden heeft de gemeente nieuwe mounts en bunkers kunnen aanleggen in haar golfbaan.